

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ในสภาวะปัจจุบันที่ราคาน้ำมันเพิ่มสูงขึ้นและผันผวนตามกลไกของตลาดโลก ซึ่งมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในอนาคต ประกอบกับประเทศไทยมีแหล่งทรัพยากรด้านพลังงานไม่เพียงพอับความต้องการใช้ภายในประเทศ โดยปริมาณการใช้น้ำมันปิโตรเลียมต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยทั่วไปรวมถึงต้นทุนการผลิตของเกษตรกรผู้ใช้เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์ต่างๆที่จำเป็นต้องใช้น้ำมันปิโตรเลียมในภาคการเกษตร การพิจารณาหาแหล่งพลังงานใหม่เพื่อทดแทนน้ำมันจึงเป็นนโยบายที่สำคัญที่มีหน่วยงานต่างๆได้พยายามผลักดันมาโดยตลอดอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาแหล่งพลังงานทดแทนที่มาจากวัตถุดิบทางการเกษตรที่สามารถผลิตได้เองภายในประเทศและผลิตโดยเกษตรกรไทย

พืชที่สามารถนำมาเป็นพลังงานทดแทนในการผลิตไบโอดีเซลมีหลายชนิด สบู่ดำ เป็นพืชอีกชนิดหนึ่งที่มีศักยภาพในการผลิตไบโอดีเซล สามารถปลูกได้ในดินทุกประเภท ทนทานต่อสภาพความแห้งแล้ง เกษตรกรสามารถสกัดน้ำมันได้ด้วยตนเองจากเมล็ดสบู่ดำแห้ง เนื่องจากมีคุณสมบัติทางเชื้อเพลิงใกล้เคียงกับน้ำมันดีเซล และเป็นพืชที่ไม่ได้ปลูกเพื่อการบริโภค จึงมีความยั่งยืนด้านพลังงาน จัดเป็นพืชที่กำลังได้รับความสนใจจากภาครัฐและเอกชน โดยมีโครงการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกสบู่ดำเพื่อสกัดน้ำมันใช้เองกับเครื่องยนต์การเกษตร เช่น รถอีแต๋น รถไถเดินตาม และเครื่องสูบน้ำ เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร จากที่ผ่านมา มีหน่วยงานหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนได้ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกสบู่ดำแล้วนำผลผลิตที่ได้มาสกัดเป็นน้ำมันเพื่อใช้ในชุมชน โดยไม่ต้องพึ่งพาน้ำมันดีเซลจากภายนอกหมู่บ้าน ซึ่งการดำเนินงานของแต่ละโครงการไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องด้วยปัญหาในด้านการขาดรูปแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสมภายในชุมชน ศูนย์วิจัยพลังงานชีวมวล คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้เสนอรูปแบบการบริหารจัดการ โครงการสบู่ดำเพื่อไบโอดีเซลในวิสาหกิจชุมชนขึ้น เพื่อเป็นทางเลือกให้แก่เกษตรกรสามารถนำไปปฏิบัติ โดยชุมชนสามารถผลิตไบโอดีเซลจากวัตถุดิบในท้องถิ่น จากพืชน้ำมันที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อนำมาใช้สำหรับ

กิจการภายในชุมชนเอง ทำให้สามารถลดรายจ่ายของเกษตรกร หรือหากมีเหลือก็สามารถจำหน่าย เพื่อนำรายได้เข้าสู่ชุมชน ซึ่งในปัจจุบันยังขาดข้อมูลความต้องการของเกษตรกรในการจัดรูปแบบ หรือเลือกรูปแบบการจัดการ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการรูปแบบการบริหาร จัดการ โครงการผลิตสับดูดำเพื่อไบโอดีเซลของเกษตรกร ซึ่งผลของการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ แก่หน่วยงานต่างๆ ในการหาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการส่งเสริมให้เกษตรกรผลิต ไบโอดีเซลจากสับดูดำได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ตรงกับความต้องการของเกษตรกร เพื่อให้เกิดความพึงพอใจและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร ผู้สนใจเข้าร่วม โครงการผลิตสับดูดำเพื่อไบโอดีเซล ในวิสาหกิจชุมชนในอำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาความต้องการรูปแบบการบริหารจัดการ โครงการผลิตสับดูดำเพื่อไบโอดีเซลในวิสาหกิจ ชุมชนของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการผลิตไบโอดีเซลจากสับดูดำ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาครั้งนี้สามารถนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและปรับปรุง โครงการผลิตสับดูดำเพื่อไบโอดีเซลในวิสาหกิจชุมชนให้เกษตรกรในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมใน การจัดการกิจการของชุมชนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ โครงการผลิตสับดูดำ เพื่อไบโอดีเซล โดยชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืนตลอดไป

สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้ ดังนี้

1. การเลือกรูปแบบการจัดการ โครงการผลิตสับดูดำเพื่อไบโอดีเซลในวิสาหกิจชุมชนของ เกษตรกรขึ้นอยู่กับเพศและจำนวนพื้นที่ถือครองในการทำเกษตร
2. เกษตรกรที่เลือกรูปแบบการจัดการ โครงการผลิตสับดูดำเพื่อไบโอดีเซลในวิสาหกิจ ชุมชนต่างกันจะมีความแตกต่างกันในด้านอายุ ระดับการศึกษาและปริมาณการใช้น้ำมันดีเซล

ขอบเขตการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาความต้องการรูปแบบการบริหารจัดการโครงการผลิตสบู่ดำ เพื่อไบโอดีเซลในวิสาหกิจชุมชนโดยศึกษาจากเกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมโครงการผลิตสบู่ดำเพื่อไบโอดีเซลในวิสาหกิจชุมชนในอำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

นิยามศัพท์

รูปแบบ หมายถึง หลักการ องค์ประกอบ ขั้นตอน วิธีการดำเนินงานที่ใช้เป็นหลักหรือเป็นแนวซึ่งเป็นที่ยอมรับของบุคคลหรือสมาชิกในกลุ่ม

การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการดำเนินงานเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกันของกลุ่ม โดยความร่วมมือของสมาชิกภายใน กลุ่ม โดยใช้ความสามารถของบุคคลและทรัพยากรที่มีอยู่ร่วมกัน

โครงการผลิตสบู่ดำเพื่อไบโอดีเซลในวิสาหกิจชุมชน หมายถึง โครงการที่มีการรวมกลุ่มของคนในชุมชนซึ่งประกอบด้วยบุคคลต่าง ๆ ที่มีอุดมการณ์เดียวกันที่จะประกอบกิจกรรมในการปลูกและผลิตน้ำมันไบโอดีเซลจากสบู่ดำ

ความต้องการรูปแบบการจัดการ หมายถึง ความต้องการของเกษตรกรในการใช้รูปแบบการจัดการโครงการผลิตสบู่ดำเพื่อไบโอดีเซลในวิสาหกิจชุมชนที่เกษตรกรต้องการ โดยมี 3 รูปแบบให้เลือก ได้แก่ รูปแบบที่ 1 วิสาหกิจชุมชน รูปแบบที่ 2 วิสาหกิจชุมชนร่วมกับอบต. และรูปแบบที่ 3 วิสาหกิจชุมชนร่วมกับบริษัทเอกชน

เกษตรกร หมายถึง ผู้ประกอบอาชีพทางการเกษตรที่สนใจเข้าร่วมโครงการผลิตสบู่เพื่อไบโอดีเซลในวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่